

Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zgromadzonych w Radzie w sprawie skuteczności edukacji i szkoleń i równego dostępu do nich

(2006/C 298/03)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ I PRZEDSTAWICIELE RZĄDÓW PAŃSTW CZŁONKOWSKICH ZGROMADZENI W RADZIE,

UWZGLĘDNIAJĄC:

1. że na posiedzeniu Rady Europejskiej w Lizbonie w dniach 23-24 marca 2000 r. przed Unią Europejską postawiono strategiczny cel, „by gospodarka unijna stała się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką świata opartą na wiedzy, zdolną do utrzymania trwałego wzrostu gospodarczego z większą liczbą miejsc pracy i lepszymi miejscami pracy oraz większą spójnością społeczną”, a także zwrócono się do Rady ds. Edukacji o podjęcie „ogólnych rozważań na temat konkretnych przyszłych celów systemów edukacji, skupiając się na wspólnych problemach i priorytetach z jednoczesnym uwzględnieniem narodowej różnorodności”⁽¹⁾;
2. sprawozdanie Rady ds. Edukacji z dnia 12 lutego 2001 r. dotyczące „Konkretnych przyszłych celów systemów edukacji i szkoleń” przedłożone Radzie Europejskiej w Sztokholmie w dniach 23 i 24 marca 2001 r. określające trzy cele strategiczne i trzynaście celów powiązanych⁽²⁾;
3. pierwszy i drugi cel strategiczny programu prac „Edukacja i szkolenia 2010” — „Poprawa jakości i skuteczności systemów edukacji i szkoleń w UE” oraz jego cel powiązany „Jak najlepsze wykorzystywanie zasobów”⁽³⁾ — jak również „Ułatwianie wszystkim dostępu do systemów edukacji i szkoleń” oraz jego cele powiązane: „Otwarte środowisko nauki” i „Wspieranie aktywnego obywatelstwa, równości szans i spójności społecznej”;
4. komunikat Komisji z dnia 10 stycznia 2003 r. w sprawie „Sprawnego inwestowania w edukację i szkolenia: imperatyw dla Europy”, który wzywa do „znacznego zwiększenia inwestowania w zasoby ludzkie” oraz do „sprawniejszego wydatkowania istniejących zasobów”⁽⁴⁾;
5. konkluzje Rady z dnia 5 maja 2003 r. w sprawie poziomów referencyjnych średnich europejskich wyników w dziedzinie edukacji i szkoleń (poziomy odniesienia), w których podkreślono, że „Rada uzgodniła ustanowienie serii poziomów odniesienia średnich europejskich wyników... które zostaną wykorzystane jako jedno z narzędzi monitorowania realizacji” programu prac „Edukacja i szkolenia 2010”;⁽⁵⁾
6. wspólne sprawozdanie okresowe Rady i Komisji z dnia 26 lutego 2004 r. dotyczące realizacji programu prac „Edukacja i szkolenia 2010”, które podkreśla „pilną potrzebę większych oraz sprawniejszych i skuteczniejszych inwestycji w zasoby ludzkie” i wzywa do „wyższego poziomu inwestowania przez sektor publiczny ... oraz, w stosownych przypadkach, wyższego poziomu inwestowania przez sektor prywatny, w szczególności w szkolnictwo wyższe, kształcenie dorosłych oraz ustawiczne kształcenie zawodowe”⁽⁶⁾;
7. wspólne sprawozdanie okresowe Rady i Komisji z dnia 23 lutego 2006 r. na temat realizacji programu prac „Edukacja i szkolenia 2010”, które podkreśla, że równe traktowanie kwestii skuteczności, jakości i równego dostępu będących celami systemów edukacji i szkoleń jest „warunkiem sine qua non osiągnięcia celów strategii lizbońskiej przy równoczesnym wzmocnieniu europejskiego modelu społecznego” oraz że „nie można dążyć do poprawy skuteczności naruszając zasadę sprawiedliwości”, a także „w szczególności kapitałne znaczenie mają inwestycje w obszarze edukacji przedszkolnej, ponieważ zapobiega ona niepowodzeniom w szkole i wykluczeniu społecznemu”⁽⁷⁾;
8. konkluzje z wiosennego posiedzenia Rady Europejskiej z 23-24 marca 2006 r., które podkreślają, że „kształcenie i szkolenia są nieodzowne, aby zwiększać długoterminowy potencjał UE w zakresie konkurencyjności oraz spójności społecznej”, że „należy ... przyspieszyć reformy gwarantujące wysoką jakość systemów edukacyjnych, ich sprawność i bezstronność” oraz że „inwestycje w kształcenie i szkolenia przynoszą wysokie zyski, które zdecydowanie przewyższają poniesione koszty i będą odczuwane jeszcze długo po roku 2010”⁽⁸⁾;
9. komunikat Komisji „Skuteczność i równy dostęp do europejskich systemów kształcenia i szkolenia”⁽⁹⁾, w którym zachęca się państwa członkowskie do opracowania kultury oceniania i który, przygotowany we współpracy z sieciami badawczymi, stanowi znaczący krok w kierunku dalszego rozwoju polityki edukacji i szkoleń opartej na dowodach naukowych,

⁽⁶⁾ „Edukacja i szkolenia 2010:” powodzenie strategii lizbońskiej zależy od pilnych reform — wspólne sprawozdanie okresowe Rady i Komisji na temat realizacji szczegółowego programu prac dotyczącego dalszych działań związanych z celami systemów edukacji i szkoleń w Europie (doc. 6905/04).

⁽⁷⁾ „Modernizacja systemów edukacji i szkoleń: ważny wkład na rzecz dobrobytu i spójności społecznej w Europie” — wspólne sprawozdanie okresowe Rady i Komisji z -2006 r. z postępów w realizacji programu prac „Edukacja i szkolenia 2010”, (Dz.U. C 79 z 1.4.2006, str. 1).

⁽⁸⁾ Konkluzje prezydencji, Rada Europejska w Brukseli, 23-24 marca 2006 r. (dok. 7775/06).

⁽⁹⁾ „Skuteczność i równy dostęp do europejskich systemów kształcenia i szkolenia” — komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego (dok. 12677/06).

⁽¹⁾ Konkluzje prezydencji na posiedzeniu Rady Europejskiej w Lizbonie w dniach 23-24 marca 2000 r. (dok. SN 100/1/00 REV 1).

⁽²⁾ „Konkretne przyszłe cele systemów edukacji i szkoleń” — sprawozdanie Rady ds. Edukacji dla Rady Europejskiej (dok. 5980/01).

⁽³⁾ Szczegółowy program prac dotyczący dalszych działań związanych z celami systemów edukacji i szkolenia w Europie, (Dz.U. C 142 z 14.6.2002).

⁽⁴⁾ Komunikat Komisji „Skuteczne inwestowanie w edukację i szkolenia: imperatyw dla Europy” (dok. 5269/03).

⁽⁵⁾ Dz.U. C 134 z 7.6.2003, str. 3.

ODNOTOWUJĄ, że

edukacja i szkolenia pozostają w gestii odpowiednich organów poszczególnych państw członkowskich, które mogą podejmować decyzje dotyczące organizacji i zasobów w tej dziedzinie zgodnie z krajowym ustawodawstwem, priorytetami i praktyką. Jednocześnie istnieje jednak potrzeba współpracy na szczeblu europejskim w celu wyciągania wniosków z wzajemnych doświadczeń i wzorców oraz opracowania wskaźników i poziomów odniesienia umożliwiających śledzenie postępów. Udana polityka edukacji i szkoleń w kontekście uczenia się przez całe życie wymaga podejścia wielosektorowego powiązanego z innymi odpowiednimi politykami, w szczególności w dziedzinach badań naukowych i innowacji, zatrudnienia, spraw gospodarczych, opieki zdrowotnej i socjalnej, młodzieży i kultury;

OŚWIADCZAJĄ, że

1. edukacja i szkolenia, jako podstawowe czynniki demokracji, spójności społecznej i trwałego wzrostu gospodarczego, powinny być postrzegane jako priorytetowe inwestycje na przyszłość. Wyzwanie zawarte w strategiach uczenia się przez całe życie, przed którym stoją państwa członkowskie, polega na rozpoznaniu tych priorytetów dla inwestycji edukacyjnych, które będą miały najkorzystniejszy wpływ na jakość i sprawiedliwość wyników kształcenia;
2. poprawa skuteczności edukacji i szkoleń oraz równego dostępu do nich jest niezwykle ważna w obliczu wyzwań stawianych przez globalizację, zmiany demograficzne, gwałtowny rozwój technologiczny i rosnące obciążenie budżetów publicznych. Pomimo ostrych ograniczeń wydatków publicznych istnieje szerokie uznanie potrzeby zapewnienia — a w razie potrzeby zwiększenia — odpowiedniego finansowania zasobów ludzkich, a co za tym idzie rozważenia, w jaki sposób zwiększyć lub najlepiej wykorzystać wkłady z sektora prywatnego;
3. brak równego dostępu do systemów edukacji i szkoleń, czego wynikiem jest m.in. niski poziom wyników w nauce, porzucanie szkoły i wczesne kończenie edukacji powodują wysokie ukryte koszty społeczne na przyszłość, mogące znacznie przewyższyć dokonane inwestycje. Opracowanie dobrych jakościowo, skutecznych i dostępnych dla wszystkich systemów edukacji i szkoleń w istotny sposób przyczynia się do zmniejszania ryzyka bezrobocia, wykluczenia społecznego i marnotrawienia potencjału ludzkiego w nowoczesnej gospodarce opartej na wiedzy;
4. jakość jest wspólnym celem wszystkich rodzajów edukacji i szkoleń w Unii Europejskiej i powinna być ona regularnie monitorowana oraz oceniana. Jakość to nie tylko kwestia wyników nauki czy metod nauczania, lecz także tego, w jakim stopniu systemy edukacji i szkoleń zaspokajają potrzeby indywidualne, społeczne i gospodarcze, jest to również kwestia wyrównania dostępu i polepszenia dobrobytu;
5. motywacja, umiejętności i kompetencje nauczycieli, szkoleniowców, pozostałego personelu nauczającego oraz poradnictwo i pomoc społeczna, a także jakość zarządzania szkołami, są kluczowymi czynnikami przyczyniającymi się do osiągnięcia wysokiej jakości wyników w nauce. Starania personelu nauczającego powinny być wspierane przez ciągłe doskonalenie umiejętności zawodowych oraz przez dobrą współpracę z rodzicami, służbami wspomagającymi uczniów i z szerszą społecznością. Wysokiej jakości środowisko nauczania i nauki zapewnia ponadto dobre warunki dla uczenia się i przyczynia się do pozytywnych wyników w nauce;
6. badania naukowe wykazały, że w perspektywie długoterminowej edukacja przedszkolna i ukierunkowane programy wczesnej interwencji mogą przynieść największe zyski w całym procesie uczenia się przez całe życie, w szczególności dla osób znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji. Wytwarzają one pozytywne rezultaty — zarówno w sferze ludzkiej jak i społeczno-gospodarczej — które przenoszone są na dalszą edukację i w życie dorosłe. Nie umniejszając odpowiedzialności państw członkowskich za organizację swojego systemu edukacji i szkoleń, należy wspomnieć, iż istnieją poparte badaniami dowody sugerujące, że w pewnych przypadkach kierowanie uczniów w zbyt młodym wieku do odrębnych typów szkół według ich zdolności może mieć negatywny wpływ na osiągnięcia uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;
7. jako społeczności nauki instytucje edukacyjne powinny skupić się na szerzej pojętym środowisku nauki w celu propagowania i podtrzymywania skuteczności, równego dostępu i ogólnego dobrostanu. Specjalne środki są potrzebne do rozpoznania i wspierania uczniów mających specjalne potrzeby edukacyjne. Środki te obejmują odpowiednią liczbę specjalnie wyszkolonego personelu nauczającego i doradczającego wraz z wysokim standardem pomocy uczniom i odpowiednimi zasobami. Chociaż współpraca wielosektorowa potrzebna do wczesnej interwencji oraz inne środki specjalne mające na celu zapewnianie bezstronności w edukacji i szkoleniach pociągają za sobą nieuniknione dodatkowe koszty, w dłuższej perspektywie są one opłacalne, ponieważ pomagają uniknąć przyszłych kosztów wynikających z wykluczenia;
8. poprawa dostępu do wykształcenia średniego i obniżanie liczby osób przedwcześnie opuszczających szkołę są niezbędne do zwiększenia możliwości zatrudnienia poszczególnych osób w nowoczesnym społeczeństwie opartym na wiedzy i do promowania integracji społecznej i aktywnego obywatelstwa, a także do wzmocnienia europejskiego modelu społecznego. W miarę jak zwiększa się zapotrzebowanie rynku pracy na wykwalifikowanych pracowników, coraz ważniejsze staje się zapewnienie młodszemu pokoleniu dostępu do kwalifikacji i umiejętności, tym samym zwiększając perspektywy jego zatrudnienia i integracji społecznej;
9. potrzeba modernizacji uniwersytetów w Europie, biorąc pod uwagę ich powiązane role w dziedzinie edukacji, badań naukowych i innowacji, została uznana nie tylko jako warunek wstępny powodzenia szeroko pojętej strategii lizbońskiej, ale także jako część ogólnego przeobrażenia do coraz bardziej zglobalizowanej, opartej na

wiedzy gospodarki. Wzrost liczby studentów i coraz większe koszty dobrej jakościowo edukacji i badań naukowych będą wymagać zwiększenia lub skuteczniejszego wykorzystania zarówno środków publicznych, jak i prywatnych. Dobre jakościowo szkolnictwo wyższe ma także do odegrania kluczową rolę w edukacji i szkoleniach jako całości, poprzez kształcenie przyszłych nauczycieli oraz aktualizację i odnawianie całej wiedzy leżącej u podstaw edukacji;

10. kształcenie i szkolenie zawodowe ma znaczący wpływ na zatrudnienie i integrację społeczną. Zapewnianie młodym ludziom odpowiednich kwalifikacji o wysokiej jakości oraz podwyższanie umiejętności i kompetencji grup nisko wykwalifikowanych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji przynosi znaczące korzyści gospodarcze, nawet w krótkiej perspektywie. Ramy kwalifikacji oparte na kompetencjach i inne mechanizmy uznawania nabytych doświadczeń propagują skuteczność i równy dostęp poprzez uwzględnianie, oprócz formalnych kwalifikacji, wyników kształcenia nieformalnego i kształcenia incydentalnego. Zachęcanie do tworzenia partnerstw pomiędzy uczestnikami — włączając w to partnerów społecznych i organizacje sektorowe — może również wzmocnić skuteczność oraz atrakcyjność programów kształcenia i szkolenia zawodowego;

11. szybki rozwój technologiczny wraz ze zmianami struktury demograficznej Europy stwarzają potrzebę większych inwestycji w aktualizację i podwyższanie umiejętności, kwalifikacji i kluczowych kompetencji dorosłych, zwłaszcza osób nisko wykwalifikowanych. Ukierunkowanie inwestycji na aktualizację i podwyższanie obecnych umiejętności i kwalifikacji pracowników jest, w krótkim terminie, szybkim sposobem przyczyniania się do wzrostu gospodarczego i konkurencyjności oraz zniechęcania starzejących się pracowników do przechodzenia na wcześniejszą emeryturę. Kształcenie dorosłych odgrywa także kluczową rolę w przekazywaniu nowych, ważnych umiejętności takich jak znajomość technologii cyfrowych, tym samym przyczyniając się do większej integracji społecznej i czynnego uczestnictwa w społeczności i społeczeństwie, również po przejściu na emeryturę;

równy dostęp, w szczególności poprzez skupienie się na edukacji przedszkolnej, ukierunkowanych programach wczesnej interwencji i równym dostępie do systemów edukacji i szkoleń mających na celu zapewnienie możliwości, dostępu, traktowania i wyników niezależnych od statusu społeczno-ekonomicznego i innych czynników, które mogą prowadzić do nierówności w wykształceniu. Ponadto należy szczególnie promować zapewnianie nauczania o wysokiej jakości na obszarach mniej uprzywilejowanych;

3. zapewnienia odpowiedniego finansowania zasobów ludzkich i — w stosownych przypadkach — zwiększenia finansowania publicznego oraz zachęcania do uzupełniających wkładów z sektora prywatnego w celu zapewnienia sprawliwszego dostępu do wyższego wykształcenia. Także modernizacja sektora kształcenia wyższego i badań naukowych jest istotna dla zwiększenia ich skuteczności. Należy również wziąć pod uwagę wzmacnianie wspólnych powiązań z podmiotami gospodarczymi w dziedzinie badań naukowych i rozwoju;

4. zapewnienia odpowiedniego finansowania kształcenia dorosłych oraz ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego oraz zachęcania do aktywnej współpracy z pracodawcami w celu skupienia się na zapotrzebowaniu gospodarki na konkretne umiejętności, w tym na szczeblu regionalnym i lokalnym;

5. popierania badań naukowych nad wynikami reform i inwestycji w dziedzinie edukacji oraz nad korzyściami społecznymi z nich wynikającymi. Spójne, odpowiednie, rzetelne i oparte na dowodach informacje stanowią podstawę odpowiedzialności oraz podejmowania działań potrzebnych do osiągnięcia jakości, równego dostępu i skuteczności w całym systemie edukacji i szkoleń. Jednocześnie bieżący nadzór, ocena i kontrola jakości powinny zapewniać obiektywne i przejrzyste informacje zwrotne oraz wsparcie dla rozwoju metod i praktyk nauczania i nauki;

WZYWAJĄ KOMISJĘ I PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE do:

ZACHĘCAJĄ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE do:

1. dalszego rozważenia, czy obecne ustalenia dotyczące finansowania systemów edukacji i szkoleń oraz ich regulowania i zarządzania nimi należyście odzwierciedlają potrzebę zapewnienia skuteczności i równego dostępu oraz czy zasoby są optymalnie wykorzystywane. W związku z tym zachęca się je do przeanalizowania ewentualnych sposobów ulepszenia obecnych ustaleń w celu uniknięcia ukrytych, ale wysokich kosztów braku równego dostępu do edukacji;

2. zapewnienia sprawnego ukierunkowania reform i inwestycji w dziedzinie edukacji i szkoleń, zarówno w dłuższym jak i w krótszym okresie w celu zaspokojenia potrzeb społeczeństwa opartego na wiedzy poprzez lepszą jakość i

1. współpracy z odpowiednimi sieciami badawczymi w celu dostarczenia bardziej wszechstronnych i zintegrowanych analiz wspierających reformy edukacji i szkoleń oraz, w stosownych przypadkach, opracowania porównywalnych w skali międzynarodowej wskaźników skuteczności systemów edukacji i szkoleń oraz równego dostępu do nich;

2. zachęcania do prowadzenia i popierania badań nad społecznym i ekonomicznym wpływem reform edukacji i szkoleń oraz inwestycji w tym zakresie na poziomie krajowym i międzynarodowym. Istnieje potrzeba większej ilości badań, w szczególności w sektorach, w których obecnie nie prowadzi się ich w wystarczającej ilości, takich jak edukacja przedszkolna, szkolenie zawodowe, uczenie się przez całe życie oraz ekonomika edukacji, w szczególności wpływ wkładu prywatnego;

3. korzystania z odpowiednich wyników badań naukowych oraz istniejących danych w celu połączenia jakości, równego dostępu i skuteczności zarówno przy opracowywaniu krajowych sprawozdań w ramach programu „Edukacja i szkolenia 2010” oraz wspólnego sprawozdania okresowego 2008, jak i w związku z ewentualnym wnioskiem dotyczącym wspólnych celów dla europejskich systemów edukacji i szkoleń oraz propagowania ich po roku 2010;
 4. opracowania i realizacji działań w zakresie kształcenia partnerskiego dotyczących skuteczności i równego dostępu w ramach programu prac „Edukacja i szkolenia 2010”;
 5. odpowiedniego korzystania z programu uczenia się przez całe życie, funduszy strukturalnych oraz siódmego programu ramowego badań w celu wspierania skuteczności systemów edukacji i szkoleń i równego dostępu do nich.
-